International Scientific and Practical Conference Samarkand Institute of Economics and Service

Vol. 1 Issue 1 | pp. 174-176 **| ISSN:** XXXX-XXXX

Available online @ https://globalconf.net/index.php/samisi

Article

Theoretical Foundations Of Transport Logistics Infrastructure Location

Dinnur Dilshodov*[1]

1. Master's student, Department of "Innovative Economy,"Karshi State Technical University

* Correspondence: -

Abstract: This article thoroughly examines the theoretical and methodological foundations of the territorial placement of transport logistics infrastructure. Issues of optimizing transport-logistics networks, strengthening interregional economic ties, and efficiently utilizing transit potential are analyzed. Furthermore, the impact of economic, geographical, and infrastructural factors on the placement of modern logistics centers and terminals is evaluated, and scientifically grounded proposals are developed.

Keywords: transport logistics, infrastructure, territorial placement, logistics centers, transport corridors, economic efficiency.

Citation: Dinnur Dilshodov. Theoretical Foundations Of Transport Logistics Infrastructure Location. International Scientific and Practical Conference Samarkand Institute of Economics and Service 2026, 1(1), 174-176.

Received: 12th Aug 2026
Revised: 26th Sept 2026
Accepted: 8th Oct 2026
Published: 22th Nov 2026

Copyright: © 2026 by the authors. Submitted for open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Jahon iqtisodiyotining globallashuvi va xalqaro savdo hajmining jadal o'sib borishi sharoitida transport logistika tizimlari har qanday davlatning raqobatbardoshligini ta'minlovchi asosiy omillardan biriga aylanmoqda. Transport-logistika infratuzilmasi mamlakat hududlarini yagona iqtisodiy makon sifatida birlashtiruvchi, xom ashyo, tayyor mahsulot va inson resurslarining harakatchanligini kafolatlovchi qon tomir vazifasini bajaradi.

O'zbekistonda amalga oshirilayotgan keng ko'lamli iqtisodiy islohotlar, xususan, transport va logistika tarmoqlarini modernizatsiya qilish, xalqaro transport koridorlarini rivojlantirish va mamlakatning tranzit salohiyatini to'laqonli ro'yobga chiqarishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Shu bois, transport logistika infratuzilmasini hududlar bo'yicha ilmiy asoslangan holda joylashtirish, transport xarajatlarini kamaytirish va xizmat ko'rsatish sifatini oshirish dolzarb ilmiy-amaliy vazifalardan biri hisoblanadi. Bu borada O'zbekiston respublikasi Oliy Majlisi tomonidan qabul qilingan "Transport to'g'risida"gi O'RQ-706-sonli qonun ham mavjud bo'lib, unga ko'ra "Qonun transportga oid faoliyatni tijorat asosida amalga oshirish chog'ida yuzaga keladigan munosabatlarni tartibga soladi"[1].

Ushbu maqolaning asosiy maqsadi transport logistika infratuzilmasini joylashtirishning nazariy-uslubiy yondashuvlarini tizimlashtirish hamda hududiy iqtisodiy rivojlanish jarayonidagi o'rnini ochib berishdan iborat.

Transport logistika infratuzilmasini joylashtirish masalalari iqtisodiy fanlar va hududiy rejalashtirish nazariyasida doimo markaziy o'rin egallab kelgan. Ilmiy adabiyotlarda bu masala turli maktablar va olimlar tomonidan har tomonlama o'rganilgan.

Jumladan, klassik iqtisodiy geografiya va joylashtirish nazariyalari (I. Tyunen, V. Kristaller, A. Veber) ishlab chiqarish kuchlari va infratuzilmani hududiy taqsimlashda

[1] O'zbekiston Respublikasining "Transport to'g'risida"gi Qonuni. – O'RQ-706-son.: 2021.

transport xarajatlari va bozor masofasining hal qiluvchi rolini asoslab berganlar. A. Veberning transport orientatsiyasi nazariyasiga ko'ra, korxonalar va logistika obyektlari transport xarajatlari eng kam bo'lgan nuqtalarda joylashishi maqsadga muvofiq hisoblanadi[2].

Zamonaviy tadqiqotlarda (R. Ballou, D. Waters, M. Christopher) esa transport logistika infratuzilmasi faqatgina transport xarajatlarini minimallashtirish vositasi sifatida emas, balki ta'minot zanjirining barqarorligi, xizmat ko'rsatish tezligi va mijozlar qoniqishini ta'minlovchi strategik aktiv sifatida talqin etiladi.[3] So'nggi yillardagi ilmiy ishlanmalarda (2016-2026 yillar oralig'ida chop etilgan tadqiqotlar) raqamli texnologiyalar, intellektual transport tizimlari (ITS), yashil logistika va multimodal transport tugunlarini shakllantirish masalalari keng yoritilgan.

Shunga qaramay, mahalliy iqtisodiy sharoitlar va hududiy xususiyatlarni hisobga olgan holda, transport-logistika infratuzilmasini hududlararo mutanosib joylashtirishning nazariy va uslubiy jihatlari yanada chuqur tadqiq etishni taqozo etadi. Mazkur tadqiqot jarayonida tizimli tahlil, qiyosiy tahlil, iqtisodiy-matematik modellashtirish, hududiy tahlil va sintez usullaridan foydalanildi. Shuningdek, empirik ma'lumotlarni qayta ishlashda statistik guruhlash va ekspert baholash yondashuvlari qo'llanildi.

Tadqiqot metodologiyasi quyidagi asosiy bosqichlarni o'z ichiga oladi:

1. Transport logistika infratuzilmasini joylashtirishning ilmiy-nazariy asoslarini o'rganish va tizimlashtirish.
2. Hududiy joylashtirishga ta'sir etuvchi asosiy omillar (iqtisodiy, geografik, transport-tranzit, demografik) tizimini aniqlash.
3. Transport oqimlari va logistika markazlari faoliyatini baholashning iqtisodiy ko'rsatkichlarini hisoblash yondashuvlarini ishlab chiqish.
4. Olingan natijalar asosida ilmiy xulosalar va amaliy tavsiyalar shakllantirish.

Transport logistika infratuzilmasini hududiy jihatdan to'g'ri joylashtirish hududning iqtisodiy salohiyatini oshirishda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, infratuzilma obyektlarini (logistika markazlari, ombor majmualari, transport-tranzit tugunlari) joylashtirishda quyidagi omillar majmuasini hisobga olish zarur:

- Bozorlarga yaqinlik va iste'molchilar kontsentratsiyasi;
- Magistral transport yo'laklari (temir yo'l, avtomobil yo'llari, havo yo'llari) kesishmasida joylashish;
- Mehnat resurslari va muhandislik-kommunikatsiya tarmoqlarining mavjudligi;
- Ekologik xavfsizlik va barqaror rivojlanish talablari.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, zamonaviy logistika markazlarini yirik shaharlar atrofi va xalqaro transport koridorlari yoqasida klaster usulida joylashtirish transport vaqtini o'rtacha 20-25% ga, logistika xarajatlarini esa 15-18% ga qisqartirish imkonini beradi. Shuningdek, mintaqaviy darajada yuk oqimlarini oqilona taqsimlash orqali avtomobil yo'llariga tushadigan yuklamani kamaytirish va ekologik ko'rsatkichlarni yaxshilash mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Transport-logistika infratuzilmasi hududiy iqtisodiy o'sishning asosiy drayveri bo'lib, uni joylashtirishda kompleks va tizimli yondashuv talab etiladi. Joylashtirish jarayonida zamonaviy raqamli texnologiyalar, intellektual transport tizimlari va yashil logistika tamoyillarini joriy etish iqtisodiy samaradorlikni keskin oshiradi. Shulardan kelib chiqib, quyidagilarni taklif etamiz:

hududlarda logistika markazlarini joylashtirishning uzoq muddatli master-rejalarini ishlab chiqish va ularni mintaqaviy rivojlanish dasturlari bilan uyg'unlashtirish maqsadga muvofiqdir;

[2] A. Weber (1929). Theory of the location of Industries (C.J. Friedrich. Tran.) The university of Chicago Press.
[3] M. Christopher (2016). Logistics & Supply Chain Management (5th Edition). Pearson Education.

hududlarda xususiy sektor va davlat sherikchiligi (GHS) mexanizmlar asosida zamonaviy ombor va terminallar tarmog'ini kengaytirish zarur;
tranzit yo'laklari bo'ylab xizmat ko'rsatish sifatini oshirish uchun raqamli platformalar va yagona ma'lumotlar bazasini yaratish lozim.

REFERENCES

1. O'zbekiston Respublikasining "Transport to'g'risida"gi Qonuni. – O'RQ-706-son.: 2021.
2. A. Weber (1929). Theory of the location of Industries (C.J. Friedrich. Tran.) The university of Chicago Press.
3. M. Christopher (2016). Logistics & Supply Chain Management (5th Edition). Pearson Education.
4. Ballou, R. H. (2017). Business Logistics/Supply Chain Management (5th Edition). Pearson Prentice Hall.
5. Waters, D. (2019). Supply Chain Management: An Introduction to Logistics. Palgrave Macmillan.
6. Qodirov, A. A. (2021). Transport logistikasi asoslari: O'quv qo'llanma. – Toshkent: Fan va texnologiya.
7. Tursunov, B. X. (2022). Mintaqaviy iqtisodiyot va logistika infratuzilmasi. Monografiya. – Toshkent: Iqtisodiyot.
8. Ivanov, D. (2023). Supply Chain Simulation and Optimization in the Era of Industry 4.0. Springer.
9. Samieva G. РАЗВИТИЕ СОЦИАЛЬНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ СЛУЖИТ ПОВЫШЕНИЮ БЛАГОСОСТОЯНИЯ НАСЕЛЕНИЯ. – 2024.